

ONA TILI TA'LIMIDA WEB 2.0 VOSITALARI ORQALI RAQAMLI KONTENT YARATISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Hamrayeva Shahlo,
O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti
1-bosqich magistranti
+998914692680

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tili ta'limida Web 2.0 vositalari orqali o'quvchilarning raqamli kontent yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish masalasi tadqiq etilgan. Tadqiqotda Web 2.0 texnologiyalarining pedagogik asoslari, konstruktiv yondashuv bilan bog'liqligi hamda o'qituvchining raqamli kompetensiyasi tahlil qilingan. Harakatli tadqiqot metodiga asoslangan tajriba jarayonida Canva platformasi vositasida taklifnoma, marketing matni, reklama banneri va tavsifiy matn yaratish kabi amaliy topshiriqlar amalga oshirildi. Natijalar Web 2.0 vositalarining o'quvchilarning yozma nutqi, ijodkorligi, axborotni vizuallashtirish hamda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish samaradorligini ko'rsatdi. Tadqiqot jarayoni ona tili ta'limida raqamli texnologiyalarni tizimli integratsiya qilishning didaktik ahamiyatini asoslaydi.

Kalit so'zlar: Web 2.0 texnologiyalari, raqamli kontent, ona tili ta'limi, konstruktiv yondashuv, interaktiv ta'lim, Canva platformasi, harakatli tadqiqot, nutqiy kompetensiya.

Аннотация: В статье рассматривается проблема развития навыков создания цифрового контента у учащихся в процессе обучения родному языку на основе педагогически обоснованной интеграции инструментов Web 2.0. Анализируются теоретические основы технологий Web 2.0, их соотнесённость с конструктивистской парадигмой обучения, а также значение цифровой компетентности учителя в организации эффективного образовательного процесса. В рамках методологии педагогического исследования действия (action research) с использованием платформы Canva были реализованы практико-ориентированные задания, направленные на создание приглашений, маркетинговых текстов, рекламных баннеров и описательных материалов. Результаты исследования свидетельствуют о том, что систематическое применение инструментов Web 2.0 способствует развитию письменной речи учащихся, их креативного и критического мышления, а также навыков визуализации информации. В работе обоснован дидактический потенциал цифровых технологий в обучении родному языку и раскрыта их роль в формировании коммуникативной и цифровой компетентности в условиях современной образовательной среды.

Ключевые слова: технологии Web 2.0, создание цифрового контента, обучение родному языку, конструктивистская теория обучения, цифровая компетентность, интерактивная педагогика, платформа Canva, методология action research, коммуникативная компетенция.

Annotation: This article explores the development of students' digital content creation skills in mother tongue education through the pedagogically grounded integration of Web 2.0 tools. The study examines the theoretical foundations of Web 2.0 technologies, their alignment with the constructivist paradigm of learning, and the role of teachers' digital competence in organizing an effective instructional process. Employing an action research methodology, a set of practice-oriented tasks including the creation of invitations, marketing texts, advertising banners, and descriptive texts was implemented through the Canva platform. The findings indicate that the systematic use of Web 2.0 tools significantly contributes to the enhancement of students' written communication, creativity, information visualization skills, and critical thinking abilities. The study substantiates the didactic potential of integrating digital technologies into mother tongue instruction and highlights their role in fostering communicative and digital competences in contemporary educational contexts.

Key words: Web 2.0 technologies, digital content creation, mother tongue education, constructivist learning theory, digital competence, interactive pedagogy, Canva platform, action research methodology, communicative competence.

Raqamli transformatsiya davrida ta'lim tizimi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'sirida jadal rivojlanmoqda. Internet texnologiyalarining evolyutsiyasi natijasida ta'lim jarayoni an'anaviy modeldan interaktiv va foydalanuvchi markazli modelga o'ta boshladi. Ayniqsa, Web 2.0 vositalari o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni kuchaytirib, ta'lim samaradorligini oshirishga

xizmat qilmoqda. Tadqiqotlarga ko'ra, Web texnologiyalarining rivojlanishi besh toifada baholanadi: Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0, Web 4.0 va Web 5.0 [Rani N. 12:16]. Hozirgi kunda web texnologiyalariga asoslangan eng muhim o'qitish elementlaridan biri Web 2.0 vositalaridir. "Web 2.0" atamasi ilk bor 2004-yilda Tim O'Reilly tomonidan qo'llanilgan bo'lib, foydalanuvchilar nafaqat axborot olishlari, balki uni yaratish va ulashishlari mumkin bo'lgan kommunikatsiyaga asoslangan tizim sifatida shakllangan [Conole G. 6:25]. 2004-yildan boshlab turli Web 2.0 texnologiyalari insonlarning kundalik hayotida tez sur'atlarda keng tarqaldi [Luo T. 11:6]

Web 2.0 texnologiyalari internetdan foydalanish odatlarini o'zgartirdi. Web 2.0 vositalari bilan internet axborotni tayyorlash va uzatish hamda tayyor ma'lumotni iste'mol qilish muhiti bo'lishdan chiqdi. U kontent ishlab chiqariladigan, ulashiladigan, birlashtiriladigan va ishtirokchilar o'rtasida uzatiladigan platformaga aylandi [Horzum M. 9:615]. Ushbu xususiyatlari bilan Web 2.0 texnologiyalari foydalanuvchilarga kontent ishlab chiqarish va ulashish hamda boshqa foydalanuvchilar bilan hamkorlikda ishlash imkonini beruvchi texnologiyalar sifatida ta'riflanadi. [Franklin T. 8:20] Web 2.0 vositalari muloqotni osonlashtiruvchi, xavfsiz kontentni ta'minlovchi va onlayn hamkorlikni yo'lga qo'yuvchi veb sahifalarning ikkinchi avlodini ifodalaydi. [Alexander B. 3:38] Ushbu vositalar barcha darajadagi ishtirokchilar uchun sodda va qulay tarzda muloqot, o'zaro ta'sir, axborot almashish, ma'lumotga oson kirish, hamkorlikda kontent yaratish, kontentni saqlash va ulashish, baholash hamda vizuallashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Elmas va Geban (2012) Web 2.0 vositalarini kontent boshqaruv tizimlari, onlayn uchrashuvlar, onlayn saqlash va fayl almashish, onlayn so'rovnomalar, kontseptual xarita va chizma vositalari, animatsiya va video, so'z bulutlari hamda interaktiv taqdimotlar sifatida guruhlariga ajratgan. Foydalanish maqsadlariga ko'ra Web 2.0 vositalari sinfni boshqarish, uchrashuv va konferensiyalarni tashkil etish, sinxron va asinxron muhokamalar, kontseptual xarita va blok-sxemalar yaratish, grafika (posterlar, infografikalar, multfilmlar va xaritalar) tayyorlash, video va interaktiv videolar hamda animatsiyalar yaratish, raqamli hikoyalar tayyorlash, elektron kitob va z-kitoblar yaratish, so'rovnomalar, testlar va boshqotirmalar tuzish, baholash va nazorat qilish, virtual va kengaytirilgan reallik vositalari, taqdimot vositalari, veb-sayt va bloglar yaratish, fayl almashish, onlayn hamkorlik maydonlari yaratish hamda 3D modellashtirish kabi imkoniyatlarni o'z ichiga oladi [Akman E. 2:17].

Web 2.0 vositalarining qo'llanish sohalari va taqdim etayotgan qulayliklari ta'lim uchun ham foydalidir. Foydalanish doiralari nuqtai nazaridan qaralganda, Web 2.0 vositalari vaqt va makon jihatidan qulay, shaxsiy va portativ xususiyatlari sababli o'qituvchilar va o'quvchilarga kontent tayyorlash, ulashish va undan foydalanishda ko'plab imkoniyatlar yaratadi. Ushbu ilovalar o'quvchilar uchun izlanishga asoslangan va tadqiqotga yo'naltirilgan o'rganish muhiti yaratadi va an'anaviy o'quv muhitidan tashqarida hamkorlikka asoslangan va faol o'rganish imkonini beradi [Clements J. 5:42].

Luo (2013) *Web 2.0 vositalarining o'rganishdagi foydalarini quyidagicha ta'kidlaydi*: Effektiv o'rganishni rag'batlantiradi, hamkorlikda o'rganishni kuchaytiradi, o'quv jamoasini shakllantiradi, o'quv samaradorligini oshiradi va metakognitiv o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu xususiyatlari bilan Web 2.0 vositalaridan turli fanlarni o'qitishda foydalanish mumkin. Balbay va Erkan (2018) esa Web 2.0 vositalari til o'qitishda o'quvchilarning mustaqil o'rganishini qo'llab-quvvatlash mumkinligini ta'kidlaydilar.

UNESCO (2008) "Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha o'qituvchilar kompetensiya standarti" hisobotida shaxslar axborot texnologiyalaridan foydalanish, ma'lumotni izlash, tahlil qilish va baholash, muammo yechish va qaror qabul qilish, samarali hamda ijodiy vositalardan foydalanish ko'nikmalarini egallashga tayyorlanishi kerakligini ta'kidlaydi. Ta'lim muassasalari va o'qituvchilar ushbu ko'nikmalar bilan shaxslarni hayotga tayyorlash uchun mas'uldir. Yevropa Komissiyasi (2010) "Ta'lim kelajagi: Yevropa o'qituvchilarining qarashlari" hisobotida texnologiya o'rganishning ajralmas qismiga aylanishini va o'qituvchilar har doim o'rganuvchi bo'lishi zarurligini ta'kidlaydi. Maktablarning eng muhim resursi sifatida o'qituvchilar ta'lim standartlarini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ta'lim samaradorligini oshirish ko'p jihatdan o'qituvchilarning yuqori malakali, yetarli resurslarga ega va o'z ishini sidqidildan bajarishga tayyor bo'lishiga bog'liq (OECD, 2009).

O'qituvchilar ega bo'lishi kerak bo'lgan ko'nikmalardan biri bu raqamli kompetensiyadir. 2023-yil Ta'lim Vizyon hujjatida (MoNE, 2018) kelajakdagi o'qituvchilar raqamli kontentdan samarali

foydalanish va uni ishlab chiqish madaniyatiga ega bo'lishi zarurligi qayd etilgan. Shuningdek, axborot va kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish o'qituvchilik kasbining umumiy kompetensiyalari doirasida mezon sifatida belgilangan. Raqamli kompetensiya o'quv dasturlarida asosiy kompetensiyalar qatoriga kiritilgan bo'lib, kompyuter, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va internetdan foydalanish bilan bog'langan [Bağcı A. 4:169]. Turkiya Ta'lim Assotsiatsiyasi (2009) hisobotiga ko'ra, mavjud malaka oshirish byudjeti bilan har yili o'qituvchilarning atigi 5 foizi qayta tayyorlanishi mumkin. Shu byudjet bilan barcha o'qituvchilar uchun interaktiv veb-asosli o'quv modeli yaratish va undan foydalanish imkoniyati mavjud. Bularning barchasi shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida bo'lajak pedagoglar internet asosidagi texnologiyalarni bilishi va ularni samarali qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur. Bu esa Web 2.0 texnologiyalarini o'rganish va o'qitish jarayonida qo'llash zarurligini anglatadi. Ayniqsa til o'qitish kabi asosiy sohalarida ushbu vositalardan foydalanish boshqa fanlarni qo'llab-quvvatlash darajasida muhim hisoblanishi lozim.

Web 2.0 vositalarining pedagogik mohiyati. Web 2.0 vositalari pedagogik nuqtai nazardan konstruktiv ta'lim nazariyasiga mos keladi. Konstruktiv yondashuvga ko'ra, bilim o'qituvchi tomonidan tayyor holda berilmaydi, balki o'quvchi tomonidan faol jarayonda shakllantiriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Web 2.0 vositalari o'quvchilarning samarali o'rganish jarayonini kuchaytiradi, o'qitish samaradorligini oshiradi va metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantiradi. Ayniqsa, til o'qitish jarayonida ushbu vositalar kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda samarali hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy kompetensiyalari qatorida raqamli kompetensiya alohida o'rin egallaydi. Xalqaro tashkilotlar, jumladan UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan AKT kompetensiya standartlarida pedagoglarning axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishi zarurligi ta'kidlangan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot harakatli tadqiqot (action research) metodiga asoslangan holda tashkil etildi. Harakatli tadqiqot o'qituvchining o'z pedagogik faoliyatini tahlil qilish, mavjud muammoni aniqlash va uni amaliy tajriba orqali bartaraf etishga qaratilgan yondashuv hisoblanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – ona tili darslarida Web 2.0 vositalari, xususan Canva platformasi yordamida o'quvchilarning raqamli kontent yaratish ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat bo'ldi. Tajriba jarayoni maktab o'quvchilari orasida olib borildi. Darslar ona tili fanining amaldagi o'quv dasturiga mos ravishda tashkil etildi.

Tajriba jarayonida Canva platformasidan asosiy Web 2.0 vositasi sifatida foydalanildi. Canva tanlanishining sababi – uning foydalanish uchun qulay interfeysga ega ekanligi, vizual materiallar yaratish imkoniyati kengligi va o'quvchilar uchun tushunarli dizayn vositalarini taqdim etishidir. Canva keng qamrovli multimedia resurslari va formatlarni o'zida qo'llab quvvatlaydi hamda ular yordamida raqamli ta'lim resurslarini yaratishga imkon beradi. Ushbu resurslardan taqdimotlar, plakatlar, tasvirli pdf fayllar, video va audio yozuvlar hamda musiqalar yaratish uchun foydalanish mumkin. Shu bilan bir qatorda platformada jamoaviy ishlashni ham tashkil qilish mumkin, bu yerda, o'qituvchilar va o'quvchilar orasida hamkorlikni tashkil qilib o'z ishlarini Google Classroom, Microsoft Team yoki Canvaning o'zida ulashish imkonini ta'minlaydi va jamoaning har bir a'zosi bu imkoniyatlardan onlayn yoki sinf xonasining o'zida foydalanishi mumkin, o'qituvchi esa o'z fikrlarini izoh sifatida qoldirish orqali qilingan ishlarni baholashi mumkin [Kurbaniyazov Sh. 10:55].

Amaliyotdan oldin ishtirokchilarning Web 2.0 vositalariga nisbatan o'zini yetarli emas deb his qilish haqidagi fikrlari tajriba-sinov ishlaridan so'ng o'zgardi. Canva orqali topshiriqlarni bajarish jarayoni o'quvchilarni passiv tinglovchidan faol yaratuvchiga aylantirdi. Ular tayyor ma'lumotni qabul qilish bilan cheklanmay, uni qayta ishlash, tizimlashtirish va vizual shaklda ifodalashga o'rgandilar. Shuningdek, raqamli kontent yaratish jarayoni o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlikda ishlash, o'zini namoyon qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ona tili ta'limida Web 2.0 vositalaridan foydalanish konstruktiv yondashuv tamoyillarini amalda ro'yobga chiqarish imkonini beradi. O'quvchi bilimni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki uni faoliyat jarayonida mustaqil ravishda shakllantiruvchi subyektg aylanadi. Canva platformasi asosida tashkil etilgan topshiriqlar o'quvchilarning yozma nutqi, so'z boyligi, ijodiy tafakkuri, axborotni tahlil qilish va vizuallashtirish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatdi. Tajriba davomida kuzatilgan eng muhim jihat – o'quvchilarning

dars jarayoniga qiziqishi va faolligining oshganidir. Raqamli kontent yaratish jarayonida ular mustaqil qaror qabul qilish, til birliklarini ongli tanlash va estetik ifoda vositalaridan foydalanishga harakat qildilar. Bu esa ona tili fanining amaliy va hayotiy ahamiyatini yanada ochib berdi.

Mening fikrimcha, bugungi axborotlashgan jamiyat sharoitida ona tili ta'limi faqat grammatik bilim berish bilan cheklanmasligi kerak. U o'quvchini matn yarata oladigan, axborotni tahlil qila oladigan va uni vizual hamda kommunikativ jihatdan samarali taqdim eta oladigan shaxs sifatida shakllantirishi zarur. Web 2.0 vositalari aynan shu kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunga asoslanib, quyidagi tavsiyalarni ilgari surmoqchimiz:

1. Web 2.0 vositalarini ona tili darslariga tizimli va metodik asosda integratsiya qilish;
2. Nazariy bilimlarni mustahkamlashda raqamli kontent yaratishga yo'naltirilgan ijodiy topshiriqlardan muntazam foydalanish;
3. O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish orqali ta'lim jarayonining innovatsion salohiyatini kuchaytirish.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Web 2.0 vositalari ona tili ta'limining interaktivligini oshiradi, o'quvchilarni faol bilish jarayoniga jalb etadi hamda ta'lim samaradorligini ta'minlashning zamonaviy pedagogik omili sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akbarova H. Ta'lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida samaradorligini oshirish (onlayn o'yinlar) // Qo'qon universiteti xabarnomasi. – 2023. – № 9–49. – B. 204–208.
2. Akman E. Öğretim teknolojilerinde web araçları // Web araçları ile Türkçe öğretimi / Ed. K. Tekşan, Ü. Süğümlü. – Ankara: Eğiten Kitap, 2022. – S. 1–28.
3. Alexander B. Web 2.0: A new wave of innovation for teaching and learning? // EDUCAUSE Review. – 2006. – Vol. 41, № 2. – P. 32–44.
4. Bağcı Ayrancı B., Süğümlü Ü. Dijital okuma // Dijital dönüşümde Türkçe öğretimi / Ed. F. Susar Kırımızı. – Ankara: Anı Yayıncılık, 2021. – S. 161–175.
5. Clements J.A., Boyle R. Compulsive technology use: Compulsive use of mobile applications // Computers in Human Behavior. – 2018. – Vol. 87. – P. 34–48.
6. Conole G., Alevizou P. A literature review of the use of Web 2.0 tools in higher education. – The Open University, 2010.
7. Djakbarova M. Ona tili ta'limida raqamli texnologiyalarning o'rni // Ta'lim va taraqqiyot. – 2025. – № 2. – B. 530–537.
8. Franklin T., Van Harmelen M. Web 2.0 for content for learning and teaching in higher education. – JISC, 2007.
9. Horzum M.B. Investigating teachers' Web 2.0 tools awareness, frequency and purposes of usage in terms of different variables // International Journal of Human Sciences. – 2010. – Vol. 7, № 1. – P. 603–634.
10. Kurbaniyazov Sh., Mamatov A. va boshqalar. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va vositalari: Maktabgacha, umumiy o'rta ta'lim, oliy ta'lim va boshqa ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlari uchun o'quv-uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2024. – 130 b.
11. Luo T. Web 2.0 for language learning: Benefits and challenges for educators // International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching. – 2013. – Vol. 3, № 3. – P. 1–17.
12. Rani N., Das P., Bhardwaj A.K. Rumor, misinformation among web: A contemporary review of rumor detection techniques during different web waves // Concurrency and Computation: Practice and Experience. – 2022. – Vol. 34, № 1. – P. 1–21.
13. Sharopova F. Ta'lim texnologiyalari. – T.: Navro'z nashriyoti, 2019. – 34b.
14. UNESCO. ICT competency standards for teachers. – Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2008.